

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD
UNİVERSİTETİ

kafedra “Qida məhsullarının
texnologiyası”

Fənn “Sahə müəssislərində
istehsalın təşkili”

Hazırladı : i.f.d. b/m. Nəsrullayeva G.M.

MÖVZU 14.

QIDA SƏNAYESİ MÜƏSSİSLƏRİNDƏ MƏHSULUN KEYFİYYƏTİNƏ NƏZARƏTİN TƏŞKİLİ

PLAN

1. Məhsulun keyfiyyətinə nəzarətin mahiyyəti və üsulları
2. Məhsulun keyfiyyətinin planlaşdırılması və attestasiyası
3. Məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsi yolları

Məsləhət görülən ədəbiyyatlar

- 1.Z.S.Abdullayev,Ə.H.Nağıyev. İstehsalın təşkili. Bakı-2000.
- 2.R.K.Rəhimov. Yeyinti sənayesinin iqtisadiyyatı. Bakı-1986.
- 3.М.А. Постолова .НЛ. Грязнова. Организация производства на предприятиях отрасли. Кемерово 2008
4. Антонов А.Н., Морозова Л.С. Основы современной организации производства. – М.: «Дело и сервис», 2004.
- 5.Васильев В.Н., Садовская Т.Г. Организационно-экономические основы гибкого производства. Учебник. – М.: Высшая школа, 1988. – 272 с.

Məhsulun keyfiyyəti –onun təyinatına müvafiq olaraq müəyyən şəxsi və istehsal tələbatını gədmək qabiliyyətini şərtləndirən xassələrin məcmusudur. Məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsi iqtisadi artımın ən mühüm amili, istehsalın intensivləşdirilməsinin vacib şərtidir.

Məhsulun keyfiyyətinin iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış yüksəlişi çox vaxt əlavə vəsait sərfi ilə bağlı olsada xalq təsərrüfatı baxımından, bir qayda olaraq, əvvəlki keyfiyyətdə məhsul istehsalı həcmi genişləndirməyə nəsbətən daha məqsədəuyğun sayılır. Ən yaxşı və daha təkmil texnikadan istifadə olunması onun tətbiqi imkanlarını genişləndirir və əhalinin yüksək keyfiyyətli sənaye məhsullarına olan tələbatını ödəməyə imkan verir. Başqa sözlə, məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsi onun miqdarca artması deməkdir.

Məhsulun keyfiyyətinə nəzarət -
onun müəyyən edilmiş
standartlara, texniki şərtlərə,
müəssisə normativlərinə və digər
normativ aktlara uyğunluğunun
yoxlanılması ilə əlaqədar olan
əməliyyatları özündə əks etdirir.

Məhsulun keyfiyyətinə nəzarət – istehsal prosesinin bütün mərhələlərində, yəni ilkin xammal və materialların istehsala daxil edilməsindən başlamış, ta hazır məhsul əlavə edilənə və istehlakçılara göndərilənədək olan bütün mərhələlərdə həyata keçirilir. Bu məqsədlə sənaye müəssislərində xüsusi şöbə -texniki nəzarət şöbəsi yaradılır.

Texniki nəzarət şəbəsinin müxtəlif funksiyaları vardır: **kənardan daxil olan xammal və materialların, yarımfabrikatların, komplektləşdirici məmulatların keyfiyyətinə nəzarət etmək; texnoloji proseslərin gedişatına nəzarət etmək; hazır məhsulların qəbuluna nəzarət; məhsulların anbarlarda saxlanılmasına və sitehlakçılara göndərilməsinə nəzarət və s.**

Texniki nəzarətin müxtəlif formaları vardır.

Onlara aiddir: **texniki vasitələrlə həyata keçirilən fəal texniki nəzarət: qrafik üzrə yerinə yetirilən planla texniki nəzarət**⁴
əvvəlcədən nəzərdə tutulmamış vaxtlarda həyata keçirilən (birdən birə , qəflətən aparılan) ötəri texniki nəzarət;
qəbul nəzarəti- buna bəzən müfəttiş nəzarəti də deyilir.

Texniki nəzarət işləri müxtəlif təyinatlı və xarakterli ola bilər. Odur ki, onların səmərəli surətdə həyata keçirmək və qüsurlu məhsulların hazırlanması hallarını aradan qaldırmaq üçün lazımi texniki-təşkilati tədbirlərin tərtib edilməsini asanlaşdırmaq məqsədi ilə texniki nəzarət işləri qruplaşdırılır. Texniki nəzarət işləri aşağıdakı əlamətlərə görə qruplaşdırılır:

Nəzarət əməliyyatlarının aparılması yerinə görə- texniki nəzarət işləri iki qrupa : səyyar və stasionar texniki nəzarət işlərinə ayrılır.

Stasionar nəzarət xüsusi nəzarət vasitələri ilə təchiz edilmiş nəzarət məntəqələrində aparılır.

Bunun üçün keyfiyyətinə nəzarət ediləcək məhsullar nəzarət məntəqəsinə gətirilir və burada onların keyfiyyəti müvafiq texniki vasitələrdən istifadə edilərək yoxlanılır.

Məhsulların nəzarətlə əhatə olunması əlamətinə görə - texniki nəzarət ucdantutma (başdan başa) və seçmə nəzarətinə bölünür.

Ucdantutma texniki nəzarətdə müəssisədə buraxılan bütün məhsullar, seçmə nəzarətdə isə - onların müəyyən hissəsi texniki nəzarətdən keçirilir;

Istehsal mərhələsini əhatə etməsinə görə -ilkin, aralıq və son nəzarət növlərini fərqləndirilər. İlkin nəzarətdə kənardan alınan xammal və materialların , yarımfabrikatların və komplektləşdirici məmulatların keyfiyyəti onların istehsala buraxılmamışdan əvvəl yoxlanılır; aralıq nəzarətdə müəyyən bir məhsulun hazırlanması prosesində onun ayrı-ayrı hissələrinin hazırlanmasına nəzarət edilir; son nəzarətdə isə - istehsal edilmiş məhsulun standartlara, texniki şərtlərə, müəssilərə normativlərinə uyğunluq dərəcəsi yoxlanılır;

Nəzarət işlərinin xarakterinə görə -texniki nəzarət baxış, həndəsi və keyfiyyət nəzarətinə ayrılır. Baxış nəzarətində məhsula kənardan adi gözlə baxmaqla onun keyfiyyətli olub-olmaması təxmini müəyyən edilir; həndəsi nəzarətdə məhsulun ölçüləri xüsusi texniki vasitələr tətbiq etməklə yoxlanılır; keyfiyyət nəzarətində isə məhsulu fiziki-kimyəvi və mexaniki xüsusi laboratoriya cihazlarının köməyi ilə dəqiq yoxlanılır.

Texniki nəzarət işlərini həyata keçirmək üçün statistik texniki nəzarət, öz –özünə nəzarət və qarşılıqlı nəzart üsullarından istifadə edilir. **Statistik üsul** statistik məlumatların təhlilinə əsaslanır.

. Statistik nəzarət üsulunun aşağıdakı növləri vardır: statistik təhlil üsulu –maddi istehsal sahələrində buraxılan məhsulların keyfiyyəti haqqında faktiki məlumatların təhlilinə əsaslanır; qəbul texniki nəzarət üsulu- məhsul hazırlanıb başa çatdıqdan sonra müəssisənin texniki nəzarət şöbəsi tərəfindən həyat keçirilir4 xəbərdarlıq texniki nəzarət üsulu – texnoloji proseslərin normal gedişatının pozulması qorxusu olduğu hallarda tətbiq edilir.

Öz –özünə texniki nəzarət üsulunda texniki nəzarət işi məhsulu hazırlayan fəhlənin özü tərəfindən həyata keçirilir.

Qarşılıqlı texniki nəzart üsulunda fəhlələr özləri hazırladıqları məhsulların keyfiyyətini yoxlayırlar, yəni bir fəhlə tərəfindən hazırlanan məhsul eyni məhsul hazırlayan digər işçi tərəfindən yoxlanılır.